Parlaimint na hEorpa
2019-2024

An Coiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne

2023/0311(COD)

4.12.2023

TUAIRIM

ón gCoiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne

chuig an gCoiste um Fhostaíocht agus um Ghnóthaí Sóisialta

ar an togra le haghaidh treoir ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle lena mbunaítear an Cárta Míchumais Eorpach agus an Cárta Páirceála Eorpach do dhaoine faoi mhíchumas
COM(2023)0512 - C9 - 0328/2023

Rapóirtéir don tuairim: Rosa Estaràs Ferragut

PA_Legam

LEASUITHE

Iarann an Coiste um Chearta na mBan agus um Chomhionannas Inscne ar an gCoiste um Fhostaíocht agus um Ghnóthaí Sóisialta, mar an coiste atá freagrach, an méid seo a leanas a chur san áireamh:

Leasú 1

Togra le haghaidh Treorach
Aithris 2 a (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
	(2 a) De bhrí go dtugtar le chéile le Cairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh (an 'Chairt'), go háirithe in Airteagail 3, 6, 7, 8, 14, 15, 16, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 31, 34, 35, 36, 41, 42, 45, agus 47 di, na saoirsí agus na cearta pearsanta is tábhachtaí, lena n-áirítear do dhaoine faoi mhíchumas,
	(2b) De bhrí go luaitear i rún an 13 Nollaig 2022 dar teideal 'I dtreo cearta comhionanna do dhaoine faoi mhíchumas[1a], an tábhacht agus an gá atá le Cárta Míchumais an Aontais Eorpaigh a bheith ann,
	(2c) De bhrí, i rún an 4 Deireadh Fómhair 2023 dar teideal 'Cearta daoine a bhfuil uathachas orthu a chomhchuibhiú[2a], go leagtar béim ar thábhacht an togra maidir le cárta míchumais an Aontais Eorpaigh,
	1a https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0435_GA.html
	2a https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0343_GA.html

Leasú 2

Togra le haghaidh Treorach
Aithris 3 a (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
	(3 a) De bhrí gur luach de chuid an Aontais é an comhionannas inscne a chumhdaítear in Airteagal 2 CAE, agus go luaitear in Airteagal 8 CFAE go mbeidh sé d'aidhm ag an Aontas ina ghníomhaíochtaí uile neamhionannais a dhíothú, lena mbunófar prionsabal an phríomhshruthaithe inscne agus an chomhionannais inscne; de bhrí gur dhaingnigh an tAontas Eorpach Coinbhinsiún Iostanbúl chun foréigean in aghaidh na mban agus foréigean teaghlaigh a chosc agus a chomhrac, agus, dá bhrí sin, nach mór an chosaint agus an tacaíocht a thugtar faoi Choinbhinsiún Iostanbúl a bheith ar fáil d'aon bhean gan idirdhealú, gan beann ar aon mhíchumas;

Leasú 3

Togra le haghaidh Treorach
Aithris 3 b (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
	(3 b) Tá an sainordú comhionannais agus neamh-idirdhealaithe atá in Airteagal 5 de CRPD ábhartha, ós rud é go bhfuil sé i gceist leis an gCárta Míchumais Eorpach dlús a chur le comhionannas daoine faoi mhíchumas trína n-aitheantas frithpháirteach laistigh den Aontas. Is gá dul i ngleic leis an tsoghluaisteacht agus leis an tsaorghluaiseacht ar bhealach atá íogair ó thaobh inscne de ionas go rannchuideoidh an reachtaíocht sin le haitheantas a thabhairt do chearta na mban agus na gcailíní faoi mhíchumas, do mháithreacha agus do chúramóirí daoine faoi mhíchumas agus cur chuige trasnach a ghlacadh chun iad a chosaint

	ar idirdhealú. Tá sé ríthábhachtach a aithint go ndéanann an t-idirdhealú difear do mhná agus cailíní faoi mhíchumas in go leor réimsí den saol, lena n-áirítear leithlisiú sóisialta, easpa rochtana ar sheirbhísí pobail, tithíocht ar cháilíocht íseal, institiúidiú agus cúram sláinte neamhleor a chuireann bac orthu rannchuidiú leis an tsochaí agus páirt ghníomhach a ghlacadh inti. Tá 10 n-uaire níos mó seans ann go bhfulaingeoidh mná faoi mhíchumas ionsaí fisiciúil nó gnéasach ná mná nach bhfuil faoi mhíchumas agus, dá bhrí sin, ba cheart faisnéis maidir le rochtain ar sheirbhísí tacaíochta speisialaithe a chur ar fáil do na mná sin atá faoi mhíchumas a d'fhulaing aon chineál foréigin inscnebhunaithe. Ar an iomlán, tá cás na mban agus na gcailíní faoi mhíchumas níos measa ná cás na bhfear agus na mbuachaillí faoi mhíchumas, agus cuirtear leis sin mar shampla i gceantair thuaithe ina bhfuil rochtain ar sheirbhísí agus ar dheiseanna i gcoitinne i bhfad níos teoranta. Ba cheart aitheantas a thabhairt dá stádas míchumais d'aon duine faoi mhíchumas fíorasach, de réir na brí a luaitear in Airteagal 1 de CRPD, nuair atá cónaí orthu nó nuair a bhogann siad go dtí Ballstát de chuid an Aontais seachas a mBallstát féin.

Leasú 4

Togra le haghaidh Treorach
Aithris 6

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
(6) Is é is cuspóir do UNCRPD tairbhiú iomlán agus cothrom chearta uile an duine agus shaoirsí bunúsacha na ndaoine uile faoi mhíchumas a chur chun cinn, a chosaint agus a áirithiú, agus meas ar a ndínit bhunúsach a chur chun cinn, agus ar an dóigh sin a rannpháirtíocht agus cuimsiú iomlán agus éifeachtach sa tsochaí ar	(6) Is é is cuspóir do UNCRPD tairbhiú iomlán agus cothrom chearta uile an duine agus shaoirsí bunúsacha na ndaoine uile faoi mhíchumas a chur chun cinn, a chosaint agus a áirithiú, agus meas ar a ndínit bhunúsach a chur chun cinn, agus ar an dóigh sin a rannpháirtíocht agus cuimsiú iomlán agus éifeachtach sa tsochaí ar

bhonn comhionann le daoine eile a áirithiú. Aithnítear le UNCRPD freisin an tábhacht a bhaineann leis an ngá atá le bearta iomchuí a dhéanamh chun inrochtaineacht do dhaoine faoi mhíchumas a áirithiú.

bhonn comhionann le daoine eile a áirithiú. ***In Airteagal 6 de UNCRPD, aithnítear go sonrach go bhfuil mná agus cailíní faoi mhíchumas faoi réir il-idirdhealaithe, i mórán cásanna mar gheall ar thrasnú inscne agus míchumais, a mbíonn tionchar aige ar gach réimse dá saol, lena n-áirítear a n-eispéireas soghluaisteachta lena gceanglaítear ar pháirtithe Stáit "bearta a dhéanamh chun a áirithiú go mbeidh cearta uile an duine agus saoirsí bunúsacha á dteachtadh go hiomlán agus go cothrom acu" agus forbairt, dul chun cinn agus cumhachtú iomlán na mban a áirithiú. Is minic a bhíonn cineálacha trasnacha idirdhealaithe roimh mhná faoi mhíchumas, agus, dá bhrí sin, ní mór do reachtaíocht an Aontais cur chuige trasnach a chomhtháthú chun aghaidh a thabhairt i gceart ar eisiamh agus idirdhealú ó dhearcadh cuimsitheach, sistéamach agus struchtúrach; Tá Ballstáit an Aontais faoi cheangal ag UNCRPD, ach tá difríochtaí suntasacha idir cur chun feidhme na dtíortha[1a]. Is gá dul chun cinn a dhéanamh maidir le comhionannas do dhaoine faoi mhíchumas i ngach tír, mar shampla trí infheistíochtaí i mbonneagar, fothú acmhainneachta agus feachtais ardaithe feasachta.*** Aithnítear le UNCRPD freisin a thábhachtaí atá an gá bearta iomchuí a dhéanamh chun inrochtaineacht uilíoch do dhaoine faoi mhíchumas a áirithiú, mar shampla na cinn a bhfuil neamhlitearthacht fheidhmiúil acu a dhéanann difear do mhná den chuid is mó, go háirithe maidir leis an treoir atá ann faoi láthair, agus chun a áirithiú go mbeidh soghluaisteacht phearsanta ag daoine faoi mhíchumas agus an neamhspleáchas is mó is féidir acu.

(6 a) Is gá a aithint go bhfuil mná agus cailíní faoi mhíchumas i mbaol méadaithe foréigin agus mí-úsáide, lena n-áirítear mí-úsáid ghnéasach, agus go bhfuil leochaileacht níos airde acu mar gheall ar a ngnéas, a n-aois agus a míchumas,

(6 b) Léiríonn figiúirí go soiléir gur mná iad formhór mór na gcúramóirí do dhaoine faoi mhíchumas agus mar sin ní mór cur chuige íogair ó thaobh inscne a chur i bhfeidhm freisin nuair a bhíonn taobh an chúramóra á bhreithniú.

_____

[1a] Coinbhinsiún na NA ar Chearta Daoine faoi Mhíchumas a chur chun feidhme, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-uncrpd-human-rights-indicators_en.pdf

Leasú 5

Togra le haghaidh Treorach
Aithris 6 a (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
	(6 a) (6 a) De bhrí go léiríonn sonraí ón Institiúid Eorpach um Chomhionannas Inscne[1a] go bhfuil 20 % de mhná faoi mhíchumas i bhfostaíocht lánaimseartha san Aontas, i gcomparáid le 29 % d'fhir faoi mhíchumas agus 48 % de mhná nach bhfuil faoi mhíchumas. Tá 22 % de mhná faoi mhíchumas i mbaol na bochtaineachta, i gcomparáid le 20 % d'fhir faoi mhíchumas agus 16 % de mhná nach bhfuil faoi mhíchumas. Baineann 17 % de mhná faoi mhíchumas céim amach san oideachas treasach, i gcomparáid le 18 % d'fhir faoi mhíchumas agus 32 % de mhná nach bhfuil faoi mhíchumas. Tá riachtanais neamhchomhlíonta ag 11% de mhná faoi mhíchumas maidir le scrúdú leighis, i gcomparáid le 10% d'fhir faoi mhíchumas agus 3% do mhná gan mhíchumas; de bhrí go bhfuil thart ar 46 mhilliún bean agus cailín faoi mhíchumas san Aontas, arb ionann iad agus thart ar 16 % dá dhaonra iomlán ban agus arb ionann é agus 60 % de dhaonra foriomlán na ndaoine faoi mhíchumas[1b]; dá bhrí sin, ní

mór cur chuige atá íogair ó thaobh inscne de a chur i bhfeidhm agus Cárta Míchumais Eorpach á bhunú, agus de réir na moltaí sonracha a ghlac Coiste CRPD maidir leis an tuarascáil tosaigh ón Aontas in 2015, go háirithe, ní mór príomhshruthú na mban agus na gcailíní faoi mhíchumas a bheith i gcroílár straitéis an Aontais maidir le Comhionannas Inscne, mar aon le beartais agus cláir agus gné na hinscne ina straitéis um míchumas. Mhol an Coiste freisin go bhforbródh an tAontas Eorpach gníomhaíochtaí chun cearta na mban agus na gcailíní faoi mhíchumas a chur chun cinn trí shásra a bhunú chun faireachán a dhéanamh ar dhul chun cinn agus chun tacú le cistiú a dhéanamh ar bhailiú sonraí agus ar thaighde ar mhná agus ar chailíní faoi mhíchumas[1c]; de bhrí go n-áiritheoidh an Coimisiún Eorpach agus Ballstáit an Aontais go mbaileofar sonraí atá imdhealaithe ó thaobh inscne de chun measúnú tionchair inscne ar an Treoir a fhorbairt agus chun a hathbhreithniú príomhshruthaithe ó thaobh inscne de a ráthú amach anseo.

[1a] Éagothromaíochtaí trasnacha san Aontas Eorpach in Innéacs Comhionannais Inscne 2023https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022/domain/intersecting-inequalities/disability/work

[1b] https://www.edf-feph.org/women-and-gender-equality/

[1c] Tuairimí deiridh maidir le tuarascáil tosaigh an Aontais Eorpaigh CRPD/C/AE/CO/1, an Coiste um Chearta Daoine atá faoi Mhíchumas, 2 Deireadh Fómhair 2015.

Leasú 6

Togra le haghaidh Treorach
Aithris 7

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
(7) Foráiltear i gColún Eorpach na gCeart Sóisialta, a d'fhógair Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle, agus an Coimisiún Eorpach in Göteborg an 17 Samhain 2017 40 , go bhfuil ceart chun córa comhionainne agus chun deiseanna comhionanna ag gach duine, inter alia, gan beann ar mhíchumas, a mhéid a bhaineann le fostaíocht, cosaint shóisialta, oideachas, agus rochtain ar earraí agus ar sheirbhísí atá ar fáil don phobal (prionsabal 3). Ina theannta sin, aithnítear i gColún Eorpach na gCeart Sóisialta go bhfuil an ceart ag daoine faoi mhíchumas chun seirbhísí lena gcuirtear ar a gcumas páirt a ghlacadh sa tsochaí (prionsabal 17).	(7) Foráiltear i gColún Eorpach na gCeart Sóisialta, a d'fhógair Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle, agus an Coimisiún Eorpach in Göteborg an 17 Samhain 2017[40], go bhfuil ceart chun córa comhionainne agus chun deiseanna comhionanna ag gach duine, inter alia, gan beann ar mhíchumas, a mhéid a bhaineann le fostaíocht, cosaint shóisialta, oideachas, rochtain ar earraí agus ar sheirbhísí atá ar fáil don phobal (prionsabal 3)***; agus nach mór cóir chomhionann agus deiseanna comhionanna idir mná agus fir a áirithiú agus a chothú i ngach réimse (prionsabal 2)*** Ina theannta sin, aithnítear i gColún Eorpach na gCeart Sóisialta go bhfuil an ceart ag daoine faoi mhíchumas chun seirbhísí a chuireann ar a gcumas páirt a ghlacadh sa mhargadh saothair agus sa tsochaí, agus timpeallacht oibre atá oiriúnaithe dá riachtanais (prionsabal 17). ***(1) Aithnítear i gColún Eorpach na gCeart Sóisialta freisin go bhfuil sé de cheart ag gach duine rochtain thráthúil a fháil ar chúram sláinte inacmhainne, coisctheach agus leigheasach ar ardchaighdeán (prionsabal 16).***
40 An Forógra Idirinstitiúideach maidir le Colún Eorpach na gCeart Sóisialta, IO C 428, 13.12.2017, lch. 10.	40 An Forógra Idirinstitiúideach maidir le Colún Eorpach na gCeart Sóisialta, IO C 428, 13.12.2017, lch. 10.

Leasú 7

Togra le haghaidh Treorach
Aithris 15 a (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
	(15 a) De bhrí gur féidir leis an gcúntóir pearsanta cúramóirí neamhfhoirmiúla amhail baill teaghlaigh a áireamh nó a chur san áireamh go bhfuil freagracht dhíréireach ar mhná as cúram

	neamhíoctha agus íoctha do dhaoine faoi mhíchumas, lena n-áirítear baill teaghlaigh ar mná iad;

Leasú 8
Togra le haghaidh Treorach
Aithris 16 a (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
	(16 a) Is gá aghaidh a thabhairt ar an easpa ollmhór eolais maidir le hinrochtaineacht shíceasóisialta, agus is é sin an fáth nach ndéantar aon bhearta aonair ná struchtúracha chun deireadh a chur leis na bacainní a chuireann bac nó srian air, lena n-áirítear bacainní dearcaidh, riaracháin agus sistéamacha nó siombalacha, chun cuidiú le dul i ngleic leis an stiogma agus na claontachtaí as a n-eascraíonn idirdhealú, foréigean, mí-úsáid, eisiamh sóisialta agus deighilt, ar bacainní iad ar fheidhmiú éifeachtach chearta daoine faoi mhíchumas agus nach bhfuil i bhfabhar urraim a thabhairt dá neamhspleáchas, dá dtoilte ná dá roghanna.

Réasúnú

Tá gá le cosaint níos láidre do mhná faoi mhíchumas. Ba cheart stádas fabhrach a bheith sa Chárta Eorpach Míchumais do mhná agus do chailíní faoi mhíchumas ar íospartaigh foréigin agus mí-úsáide iad, agus aird phráinneach á tabhairt orthu mar iad siúd is mó atá i mbaol, ionas gur féidir gníomhaíocht choisctheach a dhéanamh.

Leasú 9
Togra le haghaidh Treorach
Aithris 24

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
(24) I measc na samplaí de choinníollacha speisialta nó de chóir fhabhrach tá rochtain saor in aisce, taraifí laghdaithe, táillí nó muirir laghdaithe	(24) I measc na samplaí de choinníollacha speisialta nó de chóir fhabhrach tá rochtain saor in aisce, taraifí laghdaithe, táillí nó muirir laghdaithe

úsáideoirí ar dhola-bhóithre/droichid/tolláin, rochtain tosaíochta, suíocháin ainmnithe i bpáirceanna agus i limistéir phoiblí eile, suíocháin inrochtana in imeachtaí cultúrtha nó poiblí, cúnamh pearsanta, ainmhithe cúnaimh, cúnamh ar an trá chun dul isteach san uisce, tacaíocht (amhail rochtain ar braille, treoracha fuaime, ateangaireacht teanga comharthaíochta), soláthairtí áiseanna nó cúnamh, iasacht cathaoir rothaí, iasacht cathaoir rothaí ar snámh, faisnéis turasóireachta a fháil i bhformáidí inrochtana, úsáid as scútar soghluaisteachta ar bhóithre nó cathaoir rothaí i lánaí rothar gan fhíneáil, etc. Áirítear leis na coinníollacha agus na háiseanna páirceála páirceáil shínte nó spásanna páirceála coinnithe. Maidir le seirbhísí iompair do phaisinéirí, de bhreis ar na coinníollacha speisialta nó ar an gcóir fhabhrach a thairgtear do dhaoine faoi mhíchumas, i gcomhréir le reachtaíocht nó cleachtais náisiúnta, féadfaidh ainmhithe cúnaimh, cúntóirí pearsanta nó daoine eile a bheidh in éineacht le daoine faoi mhíchumas (nó a bhfuil soghluaisteacht laghdaithe acu) nó a bheidh ag cuidiú leo taisteal saor in aisce nó suíochán a fháil, más féidir in aice leis an duine faoi mhíchumas.	úsáideoirí ar dhola-bhóithre/droichid/tolláin, rochtain tosaíochta, suíocháin ainmnithe i bpáirceanna agus i limistéir phoiblí eile, suíocháin inrochtana in imeachtaí cultúrtha nó poiblí, cúnamh pearsanta, ainmhithe cúnaimh, cúnamh ar an trá chun dul isteach san uisce, tacaíocht (amhail rochtain ar braille, treoracha fuaime, ateangaireacht teanga comharthaíochta), soláthairtí áiseanna nó cúnamh, iasacht cathaoir rothaí, iasacht cathaoir rothaí ar snámh, faisnéis turasóireachta a fháil i bhformáidí inrochtana, úsáid as scútar soghluaisteachta ar bhóithre nó cathaoir rothaí i lánaí rothar gan fhíneáil, etc. Áirítear leis na coinníollacha agus na háiseanna páirceála páirceáil shínte nó spásanna páirceála coinnithe. Maidir le seirbhísí iompair do phaisinéirí, de bhreis ar na coinníollacha speisialta nó ar an gcóir fhabhrach a thairgtear do dhaoine faoi mhíchumas, i gcomhréir le reachtaíocht nó cleachtais náisiúnta, féadfaidh ainmhithe cúnaimh, cúntóirí pearsanta nó daoine eile a bheidh in éineacht le daoine faoi mhíchumas (nó a bhfuil soghluaisteacht laghdaithe acu) nó a bheidh ag cuidiú leo taisteal saor in aisce nó suíochán a fháil, más féidir in aice leis an duine faoi mhíchumas. ***Maidir le bearta éifeachtacha a ghlacadh chun soghluaisteacht a áirithiú, is gá machnamh a dhéanamh ar inrochtaineacht do dhaoine faoi mhíchumas ar na modhanna éagsúla iompair phoiblí (traein, eitleán, etc.) agus ar gá dóibh a gcathaoir rothaí féin a úsáid mar gheall ar an speisialtóireacht is gá chun a sábháilteacht a ráthú.***

Réasúnú

Neamh-idirdhealú daoine faoi mhíchumas. Ba cheart na cearta uile a bheith ag daoine faoi mhíchumas ar an mbonn céanna le daoine eile. Áirítear leis sin a bheith in ann saorghluaiseacht daoine a theachtadh gan bhacainní ar a ngluaiseachtaí agus leis an tacaíocht aonair atá ag teastáil ó gach duine. Inrochtaineacht uilíoch a áirithiú, de réir Airteagal 9 de CRPD, i gcomhréir leis na leasuithe roimhe seo.

Leasú 10

Togra le haghaidh Treorach
Airteagal 2 – mír 1 – pointe 3a agus 3b (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
	(3 a) Seirbhísí faisnéise agus comhairleoireachta do mhná agus do chailíní faoi mhíchumas.
	(3b) seirbhís faisnéise speisialaithe, cúnamh agus tacaíocht do mhná agus do chailíní faoi mhíchumas ar íospartaigh foréigin iad.

Leasú 11

Togra le haghaidh Treorach
Airteagal 5 – mír 1 a (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
	1 a. Déanfaidh na Ballstáit gach beart is gá chun aitheantas a thabhairt do gach duine faoi mhíchumas a bhfuil Cárta Míchumais Eorpach acu chun a áirithiú go n-aithnítear an cárta go frithpháirteach mar mhodh cosanta ar idirdhealú ar fhorais mhíchumais, agus an ceart rochtana dá réir sin ar fud an Aontais ar na leigheasanna agus na sásraí a sholáthraítear i gcoinne sáruithe ar chearta agus easpa córa comhionainne éifeachtaí; go háirithe, áiritheoidh na Ballstáit go mbeidh an Cárta Míchumais Eorpach chomh hinrochtana céanna do dhaoine faoi mhíchumas gan beann ar ghnéas, inscne, cine, dath, tionscnamh eitneach nó sóisialta, airíonna géiniteacha, teanga, reiligiún nó creideamh, tuairim pholaitiúil nó aon tuairim eile, ballraíocht i mionlach náisiúnta, maoin, breith, míchumas, aois nó gnéaschlaonadh.

Leasú 12

Togra le haghaidh Treorach
Airteagal 6 – mír 5

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
5. Déanfar an Cárta Míchumais Eorpach a eisiúint mar chárta fisiceach agus déanfar é a chomhlánú le formáid dhigiteach nuair a ghlacfar na gníomhartha tarmligthe dá dtagraítear i mír 7. Tabharfar an rogha do dhaoine faoi mhíchumas an cárta digiteach nó an cárta fisiceach, nó an dá cheann, a úsáid.	5. Déanfar an Cárta Míchumais Eorpach a eisiúint mar chárta fisiceach agus déanfar é a chomhlánú le formáid dhigiteach nuair a ghlacfar na gníomhartha tarmligthe dá dtagraítear i mír 7. Tabharfar an rogha do dhaoine faoi mhíchumas an cárta digiteach nó an cárta fisiceach, nó an dá cheann, a úsáid. ***Déanfar an próiseas chun Cárta Míchumais Eorpach a iarraidh agus a fháil arna eisiúint ag na Ballstáit a dhearadh ar bhealach simplithe. I gcás na ndaoine faoi mhíchumas a dhéanann iarratas ar an gcárta, d'fhéadfaí, mar shampla, a gceanglais shonracha a liostú ar chúl an chárta. Ar an gcaoi sin, níor cheart aon bhac fisiciúil ná digiteach a bheith ann maidir lena rochtain chomhionann a dheonú ar an gcárta a eisiúint nó a athnuachan saor in aisce. Tá sé tábhachtach a inrochtaineacht iomlán agus a inúsáidteacht iomlán a ráthú do gach duine faoi mhíchumas, go háirithe ag mná agus cailíní faoi mhíchumas atá i mbaol go háirithe a bheith eisiata go digiteach.***

Leasú 13

Togra le haghaidh Treorach
Airteagal 9 – mír 2

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
2. Déanfaidh na Ballstáit bearta iomchuí chun feasacht a mhúscailt i measc an phobail agus chun daoine faoi mhíchumas a chur ar an eolas, lena n-áirítear ar bhealaí inrochtana, go bhfuil an Cárta Míchumais Eorpach agus an Cárta Páirceála Eorpach do dhaoine faoi mhíchumas ann agus faoi na coinníollacha	2. Déanfaidh na Ballstáit bearta iomchuí chun feasacht a mhúscailt i measc an phobail, ***lena n-áirítear d'údaráis phoiblí agus do sholáthraithe seirbhíse príobháideacha a bhfuil sé d'acmhainn acu tacaíocht shaincheaptha a thairiscint de bhun Airteagal 5, maidir leis an gcárta a bheith ann agus maidir le coinníollacha***

maidir leis na cártaí sin a fháil, a úsáid nó a athnuachan.

an chárta. Cuirfidh na Ballstáit daoine faoi mhíchumas ar an eolas freisin, lena n-áirítear ar bhealaí inrochtana agus cuimsitheacha ó thaobh inscne de, faoin gCárta Míchumais Eorpach agus faoin gCárta Páirceála Eorpach do dhaoine faoi mhíchumas a bheith ann agus faoi choinníollacha chun iad a fháil, a úsáid nó a athnuachan. ***Ba cheart dóibh freisin comhordú a dhéanamh ar oiliúint chuimsitheach príomhshruthaithe inscne do na gníomhaithe uile lena mbaineann.***

Leasú 14

Togra le haghaidh Treorach
Airteagal 11 – mír 4

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
4. Sula nglacfaidh sé gníomh tarmligthe, rachaidh an Coimisiún i mbun comhairliúchán le saineolaithe arna n-ainmniú ag gach Ballstát i gcomhréir leis na prionsabail a leagtar síos i gComhaontú Idirinstitiúideach an 13 Aibreán 2016 maidir le Reachtóireacht Níos Fearr.	4. Sula nglacfaidh sé gníomh tarmligthe, rachaidh an Coimisiún i mbun comhairliúchán le saineolaithe arna n-ainmniú ag gach Ballstát i gcomhréir leis na prionsabail a leagtar síos i gComhaontú Idirinstitiúideach an 13 Aibreán 2016 maidir le Reachtóireacht Níos Fearr. ***Rachaidh an Coimisiún i gcomhairle freisin le saineolaithe comhionannais inscne agus iarrfaidh sé sonraí atá imdhealaithe ó thaobh inscne ag gach Ballstáit agus Údaráis inniúla an Aontais d'fhonn príomhshruthú inscne agus buiséadú inscne a fheabhsú i gcás inar gá.***

Leasú 15

Togra le haghaidh Treorach
Airteagal 13 – mír 2 – pointe b

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
(b) forálacha trína bhféadfaidh comhlachtaí poiblí nó comhlachais phríobháideacha, eagraíochtaí príobháideacha nó eintitis dhlíthiúla eile ag	(b) forálacha trína bhféadfaidh comhlachtaí poiblí amhail Comhlachtaí Comhionannais nó comhlachais phríobháideacha, eagraíochtaí nó eintitis

a bhfuil leas dlisteanach i gcomhlíonadh fhorálacha na Treorach seo a áirithiú gníomhaíocht a dhéanamh i gcomhréir leis an dlí náisiúnta agus leis na nósanna imeachta náisiúnta os comhair na gcúirteanna nó os comhair na gcomhlachtaí inniúla riaracháin thar ceann duine faoi mhíchumas nó chun tacú leis nó léi, lena chead nó lena cead, in aon imeachtaí breithiúnacha nó riaracháin arna soláthar chun oibleagáidí faoin Treoir seo a fhorfheidhmiú.

dhlíthiúla eile a bhfuil leas dlisteanach acu a áirithiú go gcomhlíontar forálacha na Treorach seo caingean a thabhairt i gcomhréir leis an dlí náisiúnta agus leis na nósanna imeachta náisiúnta os comhair na gcúirteanna nó os comhair na gcomhlachtaí riaracháin inniúla thar ceann nó chun tacú le duine faoi mhíchumas, lena gcead, in aon imeachtaí breithiúnacha nó riaracháin dá bhforáiltear chun oibleagáidí faoin Treoir seo a fhorfheidhmiú.

Leasú 16

Togra le haghaidh Treorach
Airteagal 16 – mír 2

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
2. Tabharfar aghaidh sa tuarascáil, inter alia, i bhfianaise forbairtí sóisialta, ar úsáid an Chárta Míchumais Eorpaigh agus an Chárta Páirceála Eorpaigh do dhaoine faoi mhíchumas d'fhonn measúnú a dhéanamh ar an ngá atá leis an Treoir seo a athbhreithniú.	2. Tabharfar aghaidh sa tuarascáil, inter alia, ar úsáid an Chárta Míchumais Eorpaigh agus an Chárta Páirceála Eorpaigh do dhaoine faoi mhíchumas i bhfianaise forbairtí sóisialta agus eacnamaíocha sna Ballstáit agus san Aontas ina iomláine, d'fhonn measúnú a dhéanamh ar an ngá atá le hathbhreithniú a dhéanamh ar an Treoir seo. ***Áireofar sa tuarascáil anailís inscne, ina ndíreofar ar an gcaoi a raibh tionchar iarbhír agus féideartha ag forálacha na Treorach seo ar shaorghluaiseacht ban agus cailíní faoi mhíchumas. Déanfar meastóireacht sa tuarascáil freisin ar éifeachtacht na mbeart dreasachta arna soláthar ag na Ballstáit do sholáthraithe seirbhíse. Cuirfear san áireamh ann an t-aiseolas ó dhaoine faoi mhíchumas agus ó eagraíochtaí neamhrialtasacha ábhartha, go háirithe eagraíochtaí a dhéanann ionadaíocht ar dhaoine faoi mhíchumas agus eagraíochtaí atá ag comhrac ar son an chomhionannais inscne, chomh maith le geallsealbhóirí eacnamaíocha. Cruthóidh an Coimisiún tairseach dhigiteach ar a mbeidh an fhaisnéis go léir maidir leis na tairbhí a bhaineann leis***

	an gCárta Míchumais Eorpach agus an Cárta Páirceála Eorpach a shealbhú i ngach Ballstát ar bhealach atá cuimsitheach ó thaobh inscne de.

Leasú 17

Togra le haghaidh Treorach
Airteagal 16 – mír 3

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún	*Leasú*
3. Cuirfidh na Ballstáit an fhaisnéis uile is gá in iúl don Choimisiún, arna iarraidh sin dó agus in am trátha, chun go bhféadfaidh an Coimisiún tuarascáil den sórt sin a tharraingt suas.	3. Cuirfidh na Ballstáit an fhaisnéis uile is gá in iúl don Choimisiún, arna iarraidh sin dó agus in am trátha, chun go bhféadfaidh an Coimisiún tuarascáil den sórt sin a tharraingt suas. ***Áireofar san fhaisnéis sin, inter alia, gné shoiléir inscne maidir le cur chun feidhme an Chárta Míchumais. Baileoidh na Ballstáit sonraí atá imdhealaithe ó thaobh inscne de chun na cineálacha il-idirdhealaithe a mbíonn ar mhná agus cailíní faoi mhíchumas aghaidh a thabhairt orthu a shainaithint agus coinníollacha speisialta nó cóir fhabhrach á rochtain acu i ndáil le seirbhísí, gníomhaíochtaí nó saoráidí, nó dálaí agus saoráidí páirceála a thairgtear do dhaoine faoi mhíchumas nó atá forchoimeádta dóibh nó atá forchoimeádta do dhaoine a ghabhann leo nó a thugann cúnamh dóibh, lena n-áirítear a gcúntóir pearsanta, i gcomhréir leis na hoibleagáidí a eascraíonn as an gCárta Míchumais Eorpach nó as an gCárta Páirceála Eorpach do dhaoine faoi mhíchumas, ba cheart na sonraí sin a úsáid chun measúnú tionchair inscne a dhéanamh ar an Treoir agus a ráthú go ndéanfar athbhreithniú príomhshruthaithe inscne uirthi amach anseo.***

ANNEX: LIST OF ENTITIES OR PERSONS FROM WHOM THE RAPPORTEUR FOR THE OPINION HAS RECEIVED INPUT

The following list is drawn up under the exclusive responsibility of the rapporteur for the opinion. The rapporteur has received input from the following entities or persons in the preparation of the [draft opinion / opinion, until the adoption thereof in committee]:

Entity and/or person
CERMI- Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad
ONCE-Organización Nacional de Ciegos Españoles
Asociación Autismo España

NÓS IMEACHTA - COISTE AR IARRADH TUAIRIM AIR

Teideal	Lena mbunaítear an Cárta Míchumais Eorpach agus an Cárta Páirceála Eorpach do dhaoine faoi mhíchumas
Tagairtí	COM(2023)0512 – C9-0328/2023 – 2023/0311(COD)
An Coiste Freagrach Dáta a fógraíodh sa seisiún iomlánach	EMPL 19.10.2023
Tuairim ó Dáta a fógraíodh sa seisiún iomlánach	FEMM 19.10.2023
Rapóirtéir don tuairim Dáta an cheapacháin	Rosa Estaràs Ferragut 10.10.2023
Dáta an ghlactha	30.11.2023
Toradh na vótála críochnaithí	+: 22 –: 1 0: 0
Feisirí a bhí i láthair ag an vótáil chríochnaitheach	Isabella Adinolfi, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Margarita de la Pisa Carrión, Frances Fitzgerald, Radka Maxová, Johan Nissinen, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Maria Veronica Rossi, Christine Schneider
Comhaltaí ionaid a bhí i láthair ag an vótáil chríochnaitheach	Abir Al-Sahlani, Marina Kaljurand, Aušra Maldeikienė, Silvia Modig, Susana Solís Pérez, Pernille Weiss, Angelika Winzig
Comhaltaí ionaid faoi Riail 209(7) a bhí i láthair ag an vótáil chríochnaitheach	Jakop G. Dalunde, France Jamet, Grace O'Sullivan, Tomáš Zdechovský

VÓTÁIL CHRÍOCHNAITHEACH LE GLAO ROLLA SA CHOISTE AR IARRADH TUAIRIM AIR

22	+
ECR	Margarita de la Pisa Carrión
ID	France Jamet, Maria Veronica Rossi
PPE	Isabella Adinolfi, Frances Fitzgerald, Helmut Geuking, Aušra Maldeikienė, Christine Schneider, Pernille Weiss, Angelika Winzig, Tomáš Zdechovský
Renew	Abir Al-Sahlani, Susana Solís Pérez
S&D	Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Marina Kaljurand, Radka Maxová, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno
The Left	Silvia Modig
Na Glasaigh/SCE	Grace O'Sullivan

1	-
ECR	Johan Nissinen

0	0

Eochair do na siombailí a úsáidtear:
+ : i bhfabhar
- : i gcoinne
0 : staonadh